

Inventari dels antics gremis i confraries de Cervera

DOLORS MONTAGUT I BALCELLS
Arxiu Històric Comarcal de Cervera

Introducció

Un dels fons o seccions documentals conservats a l'*Arxiu Històric Comarcal de Cervera* és el dels antics gremis i confraries de la ciutat.

En el present treball en presentem l'inventari, que més que un estudi és un instrument útil per als investigadors interessats en el tema.

En la seva realització no hem separat en dos grups els gremis i les confraries perquè hem seguit l'organització existent. En alguns casos, és en la mateixa documentació on s'utilitzen indistintament els conceptes "gremi" i "confraria". Els gremis eren reunions de persones d'oficis afins per defensar-se mútuament dins un mateix ofici. Les confraries tenien una finalitat de caire religiós, de pietat o caritat, reunits sota una advocació. També hi trobem els "col·legis", com a sinònim de gremi però aplicat a professions liberals com els notaris, cirurgians i apotecaris.

El quadre de classificació emprat és el següent:

1. Creació del gremi i/o confraria. Privilegis i ordinacions.
2. Administració.
 - 2.1. Actes i capítols.
 - 2.2. Correspondència, memorials i suplicacions.
3. Gestió econòmica.
 - 3.1. Ingressos (quotes, drets d'exàmens, creació de censals).
 - 3.2. Despeses.
 - 3.3. Llibres de comptes.
4. Control de la professió.
 - 4.1. Membres del gremi i/o confraria.
 - 4.2. Aprenentatge i exàmens.
5. Causes i plets.
6. Funcions religioses: fundacions i misses, òbits.
7. Altra documentació.

L'inventari està estructurat en cinc columnes en les quals, d'esquerra a dreta, tenim: signatura sistemàtica del quadre de classificació, descripció, datació, signatura topogràfica o número de la capsa i, finalment, s'indica amb una "v" si es tracta d'un volum o llibre.

GREMI DE ST. JOAN I ST. ELOI (FERRERS, CALDERERS, FUSTERS, MESTRES DE CASES, BOTERS I ALTRES)

1.	Privilegis dels calderers i ferrers	1668	3	
	Ordinacions i divisió del gremi en St. Joan, St. Rafael i St. Josep amb les ordinacions d'aquest darrer	1798-99	2	v
	Divisió del gremi i repartiment de les seves rendes per part de l'Ajuntament	1798	3	
	Ordinacions i divisió del gremi	1798	3	
2.1.	Actes	1783-98	2	
	Actes	1630/1800	3	
	Llibre de la confraria dels ferrers	1292-1352	3	v
2.2.	Suplicacions i certificats	1729/1828	3	
3.1.	Llibre dels confreres	1510-26	2	v
	"Llibre maior dels censos, censals y altres redditos que acostuma a rebre la confraria..."	1164-1750	1	v
	Venda i creació de censals	1669/1793	3	
	Llevador dels censals i censos	1797-1803	2	v
	Dret de capbrevar	1586	3	
	Capbreus	1605-76	1	v
3.3.	Llibre de dates i rebudes	1283-1319	1	v
	Llibre de comptes	1719-60	1	v

4.1. Membres del gremi entre 17 i 37 anys	1777	3
Fadrins	a. 1798	3
4.2. Santiago Spino, mestre calderer napolità, demana poder exercir l'ofici	1804	3
5. Plets	1630/1762	2
Sentència	1483	3
7. Sobre els basters i altres oficis	1404/96	3

GREMI DE ST. JOSEP (FUSTERS)

1. Addició a les ordinacions ¹ del gremi	1791	4
2.2. Suplicació	1805	4
5. Causes	1800-05	4
7. Acta notarial d'una venda	1842	3

GREMI DE ST. RAFAEL (MESTRES DE CASES)

2.1. Capítols de la construcció de l'església de Blancafort	1457	4
Capítols de la construcció de l'església d'Estaràs	s.d.	4
Llibre d'actes i comptes	1799-1832	4 v
Actes d'elecció dels capitans	1802-08	4
2.2. Sol·licitud per una capella a l'església	1798	4
Suplicació demanant que es retornin al gremi facultats i prerrogatives anteriors	1823	4
3.2. Rebuts	1832	4
4.2. Exàmens	1804/33	4
5. Causa	1800-03	4

GREMI DE ST. LLORENÇ (TEIXIDORS)

1. Còpia de les ordinacions del gremi de teixidors de lli	s.d.	4
Reclamació de drets i prerrogatives	1797	4
2.2. Instància sobre la processó de Corpus	1797	4
3.3. Llibre de St. Llorenç amb els comptes presentats pels capitans	1831-37	4 v
4.1. Membres del gremi	1780-83	4
5. Causes	1663/1745	4
Sentències sobre teixidors de llana	s.d.	4
7. Documentació diversa en relació als teixidors	1437/1823	4

1. Vegeu "Ordinacions i divisió del gremi en St. Joan, St. Rafael i St. Josep amb les ordinacions d'aquest darrer", 1798-99, 2.

CONFRARIA DEL ST. ESPERIT

2.1.	Llibres d'actes	1555/84	8 v
	Capítols	1387/1563	9
3.1.	Entrada dels confreres i pagament dels capítols per St. Andreu	1561-63	6
	Llibre dels confreres amb els pagaments	1643-73	6 v
	Censals i causes pies	s.d.	5 v
	Capbreu dels censals que administra la confraria	1487	6 v
	Capbreu llevador de les rendes de la confraria	1562	6 v
	Llibre de la causa pia instituïda per Jaume Tixoneda, que deixà marmessors als capitans de la confraria	1527-84	8 v
	Memorial de la renda de la pia causa d'Antoni		
	Trilla de Castellnou	1519/1637	6
	Censal	1519/1637	6
3.2.	Llibre de donzelles per maridar	1538-1645	9 v
	Llibreta de rebuts	1640-47	5
3.3.	Llibre de comptes	1436-42	7 v
	Llibre de comptes	1451-63	7 v
	Llibre de comptes	1463-72	6 v
	Llibre de comptes	1748-1854	5 v
	Dates i rebudes	1482-1540	9
	Dates i rebudes	1519/1637	6
	Inventari dels béns de la confraria	1664-86	9 v
6.	Llibre d'òbits dels confreres	1486-1554	8 v
	Llibre d'òbits dels confreres	1556-1625	8 v
	Llibre de comptes de les misses	1551-1621	9 v
7.	Botiga de blat i diversa	1447/1870	9

CONFRARIA DE ST. RAMON DE PENYAFORT (FADRINS)

2.1.	Llibre de la confraria	1702-1832	10 v
	Actes	1737/1808	10
3.3.	Comptes (inclou llistes de fadrins)	1808/47	10

CONFRARIA DE LES ÀNIMES DEL PURGATORI

3.3.	Llibre de comptes del bací de les Ànimes del Purgatori de Capcorral	1591/1737	11 v
	Llibre de comptes del bací	1739-1800	11 v
	Comptes i rebuts per misses	1761-72	11

CONFRARIA DEL COS PRECIÓS DE JESUCRIST

3.3.	Llibre de comptes de les bacines	1541-1632	12 v
	Llibre de comptes	1633-1757	12 v
	Llibre de comptes	1758-1804	12 v
	Comptes	1566/1612	12

GREMI DELS SABATERS (ST. MIQUEL)

1.	Certificat d'una Reial Gràcia i còpia d'un privilegi de 1406	1803	14
2.1.	Llibre d'actes	1597-1756	13 v
	"Llibre d'extraccions de Capitans, Consellers y comtes de la confraria"	1756-1859	13 v
	Acta	1762	14
	Llibre de la confraria (extracte de 1919)	1683-1815	14
2.2.	Llibre d'autos i instàncies	1814-17	13 v
3.3.	Llibre d'administració de la capella de l'església de St. Antoni Abat	1834-87	13 v
4.1.	Llibre dels confreres	1597-1756	14
4.2.	Aprenentatge	1728	14
5.	Causas	1788/1815	14

GREMI DELS CORDERS I ESPARDENYERS (ST. ROC)

1.	Ordinacions	s.d.	15
2.1.	Llibre d'actes	1728-57	15 v
	Llibre d'actes	1744-1841	15 v
	Actes	1762/1836	15
	Llibre de la confraria	1788-91	15 v
	Còpia del llibre de la confraria	1668-1855	15
2.2.	Suplicacions		
	Queixa per la "lleï del descans dominical"	1904	15
3.3.	Comptes i rebuts per misses	1832-38	15
4.1.	Relacions d'aprenents, fadrins i mestres	1777/1839	15
7.	Establiment per Magí Vidal a favor de Ramon Rubió, corder, d'un terreny per la construcció d'un filador	1800	15

CONFRARIA DE ST. CRISTÒFOL

2.2.	La confraria demana diners al bisbat per efectuar obres a l'església de St. Cristòfol	1906	16
3.3.	Llibre dels comptes de la capella de St. Cristòfol	1680-1774	16 v
	Inventaris i comptes	1686-1864	16
	Comptes	1839-40	16

CONFRARIA DE LA MINERVA

1.	Butlla de la Confraria del Santíssim Cos de Jesucrist en la Confraria de la Minerva	1564	16
3.3.	Llibre dels confreres	1565	16 v
	Llibre de comptes	1578-1614	16 v

CONFRARIA DE LA CARITAT DELS INFANTS GITATS

2.1. Capítols	1511	16
3.1. Llevador dels censos	1762	16
Capbreu	1570-1586	16

CONFRARIA DE LA VERGE DEL CARME

1. Ordinacions	1816	16
Indulgències concedides als confreres	s.d.	16

COL·LEGI DE NOTARIS

1. Gràcies i títols expedits pel rei	1620/1704	17
Reglament de 1736	s.d.	17
2.1. "Ordinationes Regie Collegii Notariorum Cervariae" (Fons Notarial) ²	1366-1492	v
"...liber ordinationum et deliberationum collegii notariorum ville Cervarie..." (Fons Notarial)	1586-1637	v
"...liber deliberationum collegii notariorum ville Cervarie..." (Fons Notarial)	1648-84	v
Llibre d'actes	1741-1811	17 v
Concòrdia entre els pubills i hereus de Pere d'Òdena i Joan de Solsona, secretari del rei d'Aragó, sobre la venda d'una escrivania	1467	17
Dret de Jeroni Romeu a ésser notari i escrivà de la sotsvegueria de Prats de Rei	1529	17
Concòrdia i capitulació	1530	17
Nomenament de notari	1536	17
Ajust i conveni entre dos notaris de Cervera (còpia de 1919)	1728	17
2.2. Certificat que Antoni Bagils ha practicat l'art de la notaria amb Josep F. Mas Vidal, notari del col·legi de Barcelona	1803	17
Correspondència	1813-20	17
3.1. Rebuts	1680-84	17
3.2. Arrendament per Violant, muller de Joan de Solsona, dels emoluments i drets de l'escrivania de la Cort de la Batllia de Cervera, a Antoni Saliteda	1497	17
Quístia de l'escrivania	s.d.	17
4.1. Llistes de notaris i escrivans	s.d.	17

2. A més de la documentació del col·legi de notaris pertanyent a la secció "Gremis i Confraries", hem inclòs en aquest inventari els llibres d'ordinacions i formularis de teoria notarial que es troben classificats i catalogats en el Fons Notarial. Vegeu CANELA, M., GARRABOU, M., Catàleg dels Protocols de Cervera, Lleida, 1985.

7. Escrivania	1521	17
Sentència arbitral de Pere Montornés	1587	17
Inventari de les escriptures del notari Pere Giscafré	1647	17
Dot acordat en uns capítols matrimonials	1667	17
Notes sobre l'escrivania de la cúria ordinària de la Batllia, establerta per Pere IV d'Aragó al 1346 (còpia)	s.d.	17
"Formulari de diferents contractes, procures y de etc."		
(F. Notarial)	s.d.	v
Formulari (F. Notarial)	1628	v
Formulari (F. Notarial)	s.d.	v
Formulari (F. Notarial)	s.d.	v
Formulari (F. Notarial)	s.d.	v
Fragment d'un formulari (F. Notarial)	s.d.	
Llei 17 de juliol de 1836 "...la enagenación forzosa por causa de utilidad pública, justiprecio, indemnización y desahucio..." (F. Notarial)	1836	
Varis	1485/1849	17

COL·LEGI D'APOTECARIS, CIRURGIANS I METGES (ST. COSME I ST. DAMIÀ)

1. Disposicions del rei en relació a l'exercici de la medecina (còpia)	1334-38	17 v
Constitució del gremi d'apotecaris i cirurgians de Cervera	1704	17
2.1. Concòrdies de cirurgians per la conducta	1447/1515	17
Concòrdies de cirurgians i barbers (còpia)	1473/1488	17
Capitulacions	1502	17
2.2. Correspondència	1704/1873	17
Memorial de pactes a observar per un cirurgià	1724	17
3.3. Comptes	1684/1751	17
4.1. Llista de membres del col·legi de cirurgians i apotecaris	1777	17
4.2. Llicència per exercir l'art de cirurgia	1494	17
Prohibició d'exercir	1760	17
5. Sentència arbitral dels cirurgians i barbers	1453	17
Procés dels apoderats del col·legi d'apotecaris i cirurgians contra un cirurgià	1736	17
7. Documentació diversa sobre el sistema de conducta dels metges (còpia)	1518-33	17
Avís públic de la plaça vacant (còpia de 1931)	1804	17
Anuncis de consultoris mèdics	1906-21	17

GREMI DELS ADROGUERS, CANDELERS I SUCRERS (IMMACULADA CONCEPCIÓ)

1. Privilegis	1671	17
Crides del col·legi d'adroguers de Cervera	1693	17
Ordinacions o constitucions del col·legi de sucrers, sucrers, confiters i cerers	1740	17

2.1. Actes	1691-92	17
Llibre del col·legi d'adroguers i candelers	1762-99	17 v
Llibre del col·legi d'adroguers, sucres i candelers	1800-33	17 v
3.3. Llibre dels negocis del col·legi dels adroguers sucres i candelers	1693-1769	17 v
4.2. Reglamentació sobre tenir una botiga	1751	17
Memorials de les tasques que han de realitzar els adroguers i confiters	1828	17
5. Procés	1692	17
Procés	1802	17
7. Informe del cònsul dels adroguers	1618	17

GREMI DELS ARGENTERS

1. Privilegi per segellar la plata fabricada a Cervera (còpia)	1315	18
Expedients contenint les ordinacions del gremi	1660/1731	18
2.1. Contracte amb una confraria de Sta. Coloma de Queralt per la realització d'una creu processional	1507	18
Contracte amb el poble de Freixenet per la realització d'una creu processional	s.d.	18
3.2. Registre de les visites d'argenteria	1768	18
5. Procés	1673	18
7. Capítols matrimonials d'un argenter	1502	18
Testament d'un argenter	1551	18
Estimació dels béns de l'argenter Francesc de Balaguer	1623	18
Queixa de la Confraria de St. Nicolau als argenters	1813	18

GREMI DELS PINTORS, ESCULTORS I DAURADORS

2.1. Capítols de pintors	1518-41	18
7. Vària sobre el pintor Alegret	1523-68	18
Vària sobre els escultors Jaume Padró i Tomàs Padró	1777-1818	18

GREMI DELS PARAIRES

1. Ordinacions	1320-1510	18
----------------	-----------	----

GREMI DELS SASTRES (STA. MAGDALENA)

1. Ordinacions (còpia)	s. d.	18
2.1. Capítols	s. d.	18
Actes	1773-76	18
2.2. Suplicacions en relació a les ordinacions	1813-23	18
4.1. Capitans del gremi	1572	18
5. Procés	1774-1802	18

GREMI DELS ASSAONADORS I BLANQUERS (STA. ANNA)

1.	Ordinacions	1507-25	18	
2.1.	Llibre de la confraria	1507-1646		v
	Llibre de la confraria	1647-69		
	Actes	1509/1769	18	
	Còpia i extracte de les actes	1507/1785	18	
2.2.	Correspondència	1733-99	18	
3.1.	Llevador de censals de la confraria de blanquers i assaonadors de Cervera	1774	18	
5.	Expedient d'informació de Joan Vilalta i Antoni Guerau	1601	18	
7.	Venda d'una adoberia	1540	18	
	Compra de les pells de l'escorxador de Cervera per part d'un assaonador	1632	18	

GREMI DELS PAGESOS (ST. ISIDRE, ST. ABDÓ I ST. SENÉN)

2.1.	Actes	1781	18	
2.2.	Correspondència	1733-1843	18	
4.1.	Relació dels mossos solters	1777	18	
5.	Expedients d'informació adreçats a la Cúria de la Batllia de Cervera	1666/77	18	
	Procés del gremi contra un pagès	1770	18	

Gremis forans:

1.	Ordinacions del gremi de pagesos de la Selva, del corregiment de Tarragona	1794	18	
----	--	------	----	--

CONFRARIA DE L'ÀNGEL CUSTODI

2.2.	Suplicació	1805	18	
4.1.	Llistes de confreres	1768-1777	18	

CONFRARIA DE LA BONA MORT

2.1.	Llibre dels confreres de Maria Santíssima de la Bona Mort	1746-73	19	v
	Esborrany del llibre principal dels homes de la congregació	s. d.	19	
3.1.	Censals	1817-36	19	
3.3.	Comptes	1830-64	19	
	Esborrany dels comptes	1832-64	19	
6.	Llibretes de misses i aniversaris	1816-64	19	
	Esborrany de fundacions i celebracions	1833-49	19	
	Institució d'aniversari	1876	19	
7.	Exercicis espirituals	s. d.	19	

CONFRARIA DE ST. NICOLAU (COMUNITAT DE PREVERES DE CERVERA)

2.1. Creu de St. Nicolau	1435	20
2.2. Els paers de Cervera i els beneficiats de l'església s'adrecen al bisbe de Solsona perquè es deuen als beneficiats les distribucions de la confraria	1675-77	20
3.1. Rendes de la comunitat	1670-75	20
Venda i creació de censal	1696	20
3.3. Dates i rebudes	1506	20
4.1. Admissions de preveres a la confraria de St. Nicolau	1676	20

CONFRARIA DE LA SANTÍSSIMA TRINITAT I ST. FRANCESC

1. Privilegi de la confraria (còpia de 1919)	1627	21
2.1. Llibre de la confraria	1603-1724	21 v
Llibre de la confraria que conté el privilegi	1737-69	21 v

CONFRARIA DE NOSTRA SRA. DELS DOLORS

3.3. Llibre dels comptes, rèdits i altres almoines	1739-1876	21 v
--	-----------	------

CONFRARIA DE NOSTRA SRA. DEL ROSER

2.2. Carta sobre els privilegis concedits a la confraria	1678	21
3.1. Inventari dels béns de la confraria (còpia de 1926)	s. d.	21
3.3. Comptes dels pellaies	1516-18	21

Confraries foranes:

2.1. Llibre de la confraria del Roser de la Sisquella	1628-1807	22 v
Llibre de la confraria del Roser de Vergós		
Garrejat	1744-1911	22 v
3.3. Llibre de comptes de la confraria del Roser d'Altarriba (St. Jordi, St. Pere, St. Isidre, St. Crist)	1686-1832	22 v

CONFRARIA DE LA CORRETJA (NTRA. SRA. DE LA CONSOLACIÓ)

3.1. Llibre dels confreres amb el pagament de les quotes	1826-57	22 v
Llibre dels confreres amb el pagament de les quotes	1858	22 v

CONFRARIA DE STA. VICTÒRIA

5. Plet de la confraria contra un particular	s. d.	23
--	-------	----

CONFRARIA DE STA. MARIA

5. Expedient d'informació	1662	23
Processos contra un teixidor de lli i un soguer	1772-89	23

CONFRARIA DE LA MILÍCIA EVANGÈLICA

1. Institució de la Milícia Evangèlica	s. d. 23

CONFRARIA DE ST. JOAN VELL

3.3. Inventari	s. d. 23

DOCUMENTACIÓ COMUNA DELS GREMIS I CONFRARIES

1. Ordinacions i privilegis dels gremis i confraries de Cervera	1504;1745 23
2.1. Actes i eleccions de diputats	1728/1807 23
7. Varis	1704-55 23

Bibliografia

- CANELA I GARAYOA, Montserrat i GARRABOU I PERES, Montserrat: *Catàleg dels Protocols de Cervera*, Fundació Noguera, Barcelona, 1985.
- CUÑÉ I SALA, B. i SALAT I NOGUERA, M.T.: *Els gremis a la Segarra (Segle XVIII)*, Servei Educatiu de l'Arxiu Històric Comarcal de Cervera.
- DURANI SANPERE, Agustí: *Llibre de Cervera*, ed. Curial, Barcelona, 1977.
- GARRABOU I PERES, Montse: "El Col·legi de Notaris de Cervera (segona part)", *Miscel·lània Cerverina-IV*, Centre Comarcal de Cultura, Cervera, 1986.
- GARRABOU I PERES, Montse: "El Col·legi de Notaris de Cervera (segona part)", *Miscel·lània Cerverina-V*, Centre Comarcal de Cultura, Cervera, 1987.
- MIRÓ I BALDRICH, Ramon: "Aportació a l'estudi d'algunes confraries del Roser a la Segarra", *Miscel·lània Cerverina-IV*, Centre Comarcal de Cultura, Cervera, 1986.
- MIRÓ I BALDRICH, Ramon: "La confraria. Observacions per a una anàlisi tipològica", *Palestra Universitària*, 5, Centre Associat de la UNED, Cervera, 1991.
- TELLO ARAGAY, Enric: "Pagesos, menestrals i rendistes. Cervera i la Segarra en l'arrencada industrial catalana (1702-1861)", 4 vols., Universitat de Barcelona, 1987.
- TURULLI RUBINAT, Max: "La indústria drapera a Cervera a l'edat mitjana (s. XIII-XIV) i les ordinacions de la draperia de 1320", *Miscel·lània Cerverina-V*, Centre Comarcal de Cultura, Cervera, 1987.

